

та екзистенційних питань, що породжують нагальні виклики для суспільств арабських країн ХХІ ст.

Література:

1. Сабер К. Святиня. Роман / Карам Сабер; пер. з араб. Сергія Рибалкіна. Ніка-Центр, 2024.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-464-4-62>

Русакова К. О.

*аспірантка кафедри порівняльної філології східних
та англомовних країн
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

Ліпіна В. І.

*доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри порівняльної філології східних та англомовних країн
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

КИТАЙСЬКЕ ТА ЄВРОПЕЙСЬКЕ КОРИННЯ ОБРАЗУ ПОПЕЛЮШКИ

Китайські дослідники вважають, що прототипом європейської Попелюшки є образ дівчинки на ім'я Є Сянь (叶限). Відомо, що вперше історію про Є Сянь записав Дуань Ченши (段成式), поет та чиновник, який жив протягом династії Тан (唐, 618 – 907). Його збірка історій, легенд, медичних та інших відомостей «Різні нотатки з гори Юянь» датована 853 роком та складається з 30 глав. У 21-ій главі автор переказує історію, нібито почуту від свого слуги, про талановиту та добру дівчинку Є Сянь. Розповідь починається словами «Люди з півдня розповідають...» (南人相传). Дослідник та ілюстратор одної з сучасних версій казки про Є Сянь на ім'я Ян Чжичен зауважує, що за часів династії Тан, словом «південь» (南) скоріше позначали сучасну південно-західну частину країни [2]. Також у першоджерелі зазначається, що батьком дівчинки був ватажок Дун на прізвище У

(洞主吳氏). Ян Чжичен вважає, що власна назва Дун (洞) вказує на приналежність родини до національної меншості мао (苗族) [2].

Згідно з історією, батьки головної героїні померли, а мачуха зі зведеною сестрою змушували Є Сянь багато працювати. Єдиною втіхою для дівчинки була риба «з червоними плавцями та золотими очима» (赭鳍金目). Однак мачуха помітила, як падчерка годувала рибу, хитрістю виманила її зі ставка і вбила. Дівчинка перепоховала кістки, які виявилися чарівними і могли дати їй все, що вона бажала. Під час міського свята Є Сянь попросила у кісток вбрання та взуття для того, щоб піти на святкування. Дівчинка отримала «плетений верхній одяг смарагдового кольору» (翠纺上衣) та «золоте взуття» (金履). Щодо особливостей взуття літературознавці висловлюють різні думки, оскільки ієрогліфи є полісемантичними одиницями, тож визначити що саме «закодував» автор першоджерела, доволі важко. У поясненнях дослідників до танського тексту можна зустріти тлумачення «черевички, сплетені із золотого шовку» (金丝编织的鞋子). Ян Чжичен, який перед створенням ілюстрацій до сучасної інтерпретації Є Сянь досліджував особливості культури народу мао, зауважує, що у час написання оригіналу казки представники цієї національної меншості не мали взуття для повсякденного використання, а вдягали його лише на свята [2]. Деякі літературознавці вважають ключовою подальшу характеристику черевичок, а саме «легкі, як хутро, ступають по камінню нечутно» (其轻如毛, 履石无声), і роблять висновок, що ймовірно взуття було зроблене з хутра золотистого кольору.

Протягом свята зведена сестра побачила Є Сянь та вигукнула припущення, що дівчина схожа на її сестру. Є Сянь злякалася і втекла, загубивши по дорозі один з черевичків, який потім потрапив до правителя сусідньої країни на ім'я То Хань (陀汗王), з яким дівчина і одружила.

На відміну від китайських дослідників, які вбачають походження образу Попелюшки у середньовічній Є Сянь, європейські літературознавці припускають, що її праобраз знаходиться в античній літературі. Відомо, що римський мандрівник, історик та географ грецького походження Страбон (64/63 до. н.е. – 23/24 н.е.) у 17-томному трактаті «Географія» навів історію про повію на ім'я Родопіс [1]. Під час купання орел забрав одну з сандалій дівчини, відніс до міста Мемфіс, столиці Стародавнього Єгипту, та кинув на коліна фараона. Той був здивований виглядом на розмір черевичків та звелів розшукати власницю. Дівчину знайшли у давньогрецькому поселенні Навкратіс на території Єгипту. Врешті решт, фараон

одружився на ній. Схожу історію розповідає давньоримський письменник і філософ Клавдій Еліан (бл. 170 – після 222) у збірці біографічних нарисів, місцевих звичаїв і природних чудес «Строкати історії» [1]. Серед елементів, які споріднюють Родопіс із Є Сянь – наявність істоти-помічника, втрачене взуття та розшук за ним, одруження з чоловіком найвищої ланки суспільства.

Серед науковців існує думка, до Родопіс у згадках Страбона та Еліана все ж не найдавніша, а витоки образу необхідно шукати у 9-томній «Історії» давньогрецького історика Геродота (між 490 і 480 до н.е. – бл. 425 до н.е.). Геродот зазначав, що Родопіс мала фракійське походження і була рабинею Іадмона, який також був господарем байкаря Езопа. Пізніше дівчину продали до Єгипту, де вона стала повією. Харакс, відомий як брат давньогрецької поетеси Сапфо, викупив Родопіс з рабства та надав їй свободу. Дівчина залишилась жити у Єгипті, не змінивши своєї діяльності [1]. Історія Геродота має зв'язок з переказами Страбона та Еліана через однакове ім'я головної героїні, її рід діяльності. Хоча версія Геродота не містить щасливого одруження, але у ній присутня зміна соціального становища від рабині до вільної жінки, так само як і в згаданих вище античних та китайській історіях.

Отже, з огляду на полемічність походження образу Попелюшки можна зробити висновок, що ця проблема потребує детального вивчення. Образ нездоволеної дівчинки, яка важко працювала і була нагороджена щасливим одруженням, наявний як в китайській, так і в західноєвропейських літературах, а саме, німецькій, французькій. Цілком можливим є і те, що цей образ виник окремо в кожній з національних літератур і є втіленням певною мірою «загально-людського» сприйняття дійсності.

Література:

1. Birrel, Anne. *Chinese Mythology: An Introduction*. Baltimore, Johns Hopkins University Press. 1993.
2. Moiola, Mila. *Ye Xian and her sisters: the role of a tang story in the Cinderella cycle*. Universitat Autònoma de Barcelona. 2018.